

Ceramische Kunst in den Indischen Archipel.

naam van prebot bekend is. Maar ook hier onderscheidt men het werk in fasen, van de rechtstreeksche, dadelijke vorming. In het eerste geval geeft dikwijls de toon van een voet de matige draaiing aan het wiel, wordt het aanvangsmateriaal kleffig-zacht en vochtig gehouden, zet men den vorm op door aankleving telkens van kleiworsten, ondergaat het voorwerp na droging nog een tweede, derde bewerking van bekloppen.

In het tweede geval vereischt de techniek meer aandacht, worden het bewegen van de draaischijf en het vormen niet door één en denzelfden persoon uitgevoerd, heeft het materiaal fikscher kneding noodig, bij grootere, centrifugale draaiingskracht, ontstaat het voorwerp op de schijf, zonder dat de toepassing van nadere beklopping noodig is. De klei moet hard zijn, doch tevens niet zóó droog, dat zij niet kneedbaar is, en ook niet zóó vochtig, dat het voorwerp zich niet staande of onveranderd kan houden. In 't kort: deze techniek, in een gedeelte van West-Java in toepassing, is voor den bekwamen pottenbakker bestemd

Nergens kent de bevolking ovens voor het behoorlijk bakken der vormen. Men plaatst deze eenvoudig op elkaar tusschen stroo, lichte stukken hout, e.d. en steekt den brandstapel aan.

Ziedaar globaal de gebrekkige methoden van den Inlandschen pottenbakker beschreven, die desniettemin verdienstelijke proeven van ceramische kunst weet te maken.

De wijzen van versiering zijn velerlei. Eerstens moet hier gewag gemaakt worden van de uitvoering van een zeer logisch denkbeeld, n.l. om het vlak van een nog zachten wand met een puntig stokje te begriften. Men ziet daarbij vaak de toepassing niet alleen van een rationeel verdeelingsprincipe, maar ook van de opzettelijke idee, om door bijzondere teekening de lijnen van het bolle vaatwerk ietwat te verslanken. Uit vele voorbeelden blijkt, dat de artistieke opvatting van den primitieven werker wel degelijk, zij 't misschien onbewust, op dat doel gericht is. Deze manier van ornamenteerden dateert al van heel ouden tijd. Ik ben zoo gelukkig geweest, boven op de hellingen van den

Ardjoenā nabij de tempelruïnen van Indrâkilâ eenige Mâdjâpaitsche martavanen te vinden, die op de hierboven omschreven wijze versierd zijn. Ze zijn zwaar, log, groot, eenvoudig-cylindrisch gevormd, met vrij dikken rand en zich welvenden bodem. De echte, oude martavanen dus, bestemd, om gedeeltelijk in den grond begraven te worden!

Ze bevatten langs den bovenrand sierlijk gestileerde, naar beneden spitsende toempals, luchtigjes, maar raak in de klei getrokken. Wat gaf die eenvoudige, maar knappe teekening eene bijzondere bekoring! Hoe edel werd het ensemble door dien breeden ring van gebloemde spitsfiguren!

De ornamentlijnen moesten met vaste hand ingegrift zijn! Geen weifelend krasje! En ook nergens de akelig-sekure gelijkheid van chablonen-motieven te bespeuren! Die terracotta-achtige watervaten hadden 't eeuwen uitgehouden, en legden getuigenis af van de zorg, waarmee de Javaan in dien ver voorbijen tijd het mengsel van klei en zand bereidde.

Ze worden door de bevolking der omgeving nog altijd vereerd als de voorwerpen, waarin niemand minder dan Ardjoenā, de held van de Mahabbharata, toen kluzenaar op de waterarme berghoogten, den regen opving. Geluk en voorspoed zal degeen hebben, die de djembangans of watervaten van Indrâkilâ driemaal achter elkaar tellen kan, zonder dat de uitkomsten der drie tellingen van elkaar verschillen. De kwestie is n.l., dat er reeds zooveel martavanen verdwenen zijn, opzettelijk beschadigd, vernield, dat de plaatsen, waar allen in regelmatige rijen gestaan moeten hebben, moeilijk terug te vinden zijn.

Dezelfde siermethode treft men tegenwoordig nog aan op het aardewerk van Zuid-Celebes, waar de ornamentering van het wandvlak wordt doorgevoerd tot een afgewerkte reliefteekening. Er zijn vooral in Boni onder de op die manier vermooide potten juweeltjes van ceramische kunst te vinden. De versierder is hier dan ook bijna altijd specialist, een ander persoon dan de leembewerker. Deze vervaardigt het voorwerp, dat daarna in handen komt van den toekang, die zich al jaren en jaren toegelegd heeft op de beoefening van de kunst, om aan